
Riktlinjer för handläggning inom SoL (Socialtjänstlagen 2001:453)

Antagen av socialnämndens
arbetsutskott :2022-01-12 § 3

Ansvarig förvaltning:

Socialförvaltningen Ansvarig
tjänsteman: Verksamhetschef

myndighet

Ansvarig uppföljning:

Verksamhetschef myndighet

Gäller t o m 2023-12-31

Innehåll

RIKTLINJE	4
SYFTE	4
VÄGLEDNING FÖR TILLÄMPNING AV RIKTLINJER	4
MISSFÖRHÅLLANDE ELLER RISK FÖR ETT MISSFÖRHÅLLANDE	4
ANSVARSFÖRDELNING	5
VALFRIHETSSYSTEM INOM HEMTJÄNST - LOV	5
SKÄLIG LEVNADSNIVÅ	5
TIDSBEGRÄNSNING OCH UPPFÖLJNING	6
ANHÖRIGAS ANSVAR	6
VISTELSEBEGREPPET OCH ANSÖKAN FRÅN ANNAN KOMMUN	7
ANNAN HUVUDMAN	7
HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSHUVUDMAN	8
HEMGÅNG EFTER SJUKHUSVISTELSE	8
STÖD OCH HJÄLP I HEMMET	8
SERVICEINSATSER	9
STÄDNING/LÄTTSTÄD	9

	3
HUSHÅLLSSYSSLOR.....	9
INKÖP OCH ÖVRIGA ÄRENDEN	10
TVÄTT/KLÄDVÅRD	10
MATDISRIBUTION.....	10
FÖRENKLAD HANDLÄGGNING.....	11
TRYGGHETSLARM - FÖRENKLAD HANDLÄGGNING	11
RÅDGIVNING OCH STÖDSAMTAL FÖRENKLAD HANDLÄGGNING, SOL 4 KAP	11
2 §.....	11
TELEFONKONTAKT.....	11
TILLSYN	11
PERSONLIG OMVÅRDNAD	12
PERSONLIG HYGIEN.....	12
PÅ- OCH AVKLÄDNING	13
FÖRFLYTTNINGAR.....	13
MÅLTIDSSTÖD	13
EGENVÅRD	13
SOCIAL SAMVARO.....	14
ÖVRIGA INSATSER	15
LEDSAGNING.....	15
AVLÖSNING	15
DAGVERKSAMHET	16
KORTTIDSPLATS.....	16
INSKRIVNING INOM SLUTEN VÅRD UNDER VISTELSE PÅ KORTTIDSENHET	16
VÄXELVÅRDSPLATS.....	16
ÖVRIGT BISTÅND.....	17
SÄRSKILT BOENDE (VÅRD OCH OMSORGSBOENDE).....	18
PAR- OCH MEDBOENDE PÅ VÅRD- OCH OMSORGSBOENDE (VOB).....	18
ANSÖKAN OM MEDBOENDE.....	18

RIKTLINJE

Riktlinjerna gäller biståndshandläggning enligt Socialtjänstlagen (2001:453).

Riktlinjerna är en vägledning avseende kommunens ambitionsnivå vid handläggning.

Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och prejudicerande rättsfall.

Riktlinjer skall vara förenliga med gällande lagstiftning och nationella riktlinjer och rekommendationer. Riktlinjen skall fungera som ett kunskapsstöd för socialtjänstens uppdrag.

Målsättningen är att bidra till en god, jämlik, säker och ändamålsenlig socialtjänst i Vaggeryds kommun som helhet. Alla personer anställda inom Socialförvaltningen i Vaggeryds kommun är ålagda att följa gällande riktlinjer.

Vid samtliga insatser och bedömningar ska särskild hänsyn tas till

- att stärka individen och förebygga ohälsa
- att bevara och stödja det friska hos varje individ

SYFTE

Riktlinjerna skall fungera som ett styrdokument och stöd för handläggarna vid utredning, bedömning och beslut.

VÄGLEDNING FÖR TILLÄMPNING AV RIKTLINJER

Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Riktlinjerna beskriver vad som i Vaggeryds kommun anses vara norm/socialnämndens ambitionsnivå för de olika insatserna. I varje ärende skall det ske en individuell behovsprövning och vid särskilda skäl kan en individuell prövning resultera i att ett beslut avviker från det som står i riktlinjerna. Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen. Socialtjänsten skall verka för möjligheten till kvarboende vilket innebär att var och en skall kunna bo kvar i den egna bostaden med stöd av hemtjänst och kompletterande insatser upp till en viss nivå.

MISSFÖRHÅLLANDE ELLER RISK FÖR ETT MISSFÖRHÅLLANDE

Missförhållanden eller risk för missförhållanden - lex Sarah) - i verksamheten ska rapporteras. Bestämmelserna om lex Sarah omfattar hela socialtjänsten enligt socialtjänstlagen. Varje anställd samt uppdragstagare, praktikant och deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program är skyldig att omgående rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden.

Det finns en skyldighet för ansvariga inom socialtjänsten att omgående utreda och dokumentera samt avhjälpa och undanröja ett missförhållande eller risk för ett missförhållande. Visar utredningen att det var ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande skall detta anmälas till Inspektion för vård och omsorg (IVO), oavsett om det avhjälpes eller inte.

ANSVARSFÖRDELNING

Socialtjänsten i Vaggeryds kommun skiljer på myndighetsutövning och verkställighet. Biståndshandläggare tar emot den enskildes ansökan, utreder och bedömer personens behov samt beslutar om insatser med stöd av socialtjänstlagen.

Handläggare dokumenterar också utredning och beslut i enlighet med socialtjänstlagens och förvaltningslagens bestämmelser och lämnar sedan uppdrag av insatsen till aktuell utförare enligt den enskildes val. Handläggare svarar också för kontinuerlig uppföljning och omprövning av biståndsbeslutet.

Utförare verkställer de beviljade biståndsbesluten och ansvarar för att genomföra de insatser som biståndshandläggare har beställt genom uppdraget.

Biståndshandläggaren utreder och fattar enligt delegation beslut om **VAD** som skall utföras. Utförare ansvarar för **HUR** utförandet skall ske.

VALFRIHETSSYSTEM INOM HEMTJÄNST - LOV

Valfrihetssystem inom hemtjänsten innebär att den enskilde, efter att ha fått ett biståndsbeslut om hemtjänst, har rätt att välja vem som skall utföra insatserna. Valet kan göras bland de utförare som kommunstyrelsen har godkänt och tecknat avtal med.

Biståndshandläggare ska ge så utförlig information att den enskilde eller dennes företrädare, kan göra sitt val av hemtjänstutförare. Informationen ska lämnas utifrån den enskildes behov av information och presentera flera alternativ, exempelvis skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Handläggare ska uppmuntra den enskilde att göra ett aktivt val av utförare. I de fall den enskilde inte vill eller kan välja utförare, ska insatserna beställas av utförare Vaggeryds kommun.

SKÄLIG LEVNADSNIVÅ

Det bistånd som beviljas enligt socialtjänstlagen ska ge den enskilde personen en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen, det ger dock inte den enskilde någon obegränsad frihet att välja tjänster oberoende av kostnad. Vad som är skälig levnadsnivå måste bestämmas utifrån de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall och den enskildes individuella behov.

Socialtjänstlagen är en ramlag som till stora delar är utformad som en rättighetslagstiftning för den enskilde. Den som uppfyller vissa kriterier kan ha rätt till bistånd. Av denna rättighet för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Kommunens skyldigheter frångår dock inte den enskilde hans eller hennes eget ansvar att klara sin försörjning och livsföring i övrigt.

Rätten till bistånd för försörjning och livsföring i övrigt gäller oavsett vilken grupp (barn, funktionshindrade, äldre osv.) den enskilde tillhör. Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen. Det handlar i bred mening om vad den enskilde behöver för att få vardagen att fungera men också om upplevelsen av trygghet, det bemötande man får eller möjligheterna att få vara med och påverka sin tillvaro.

En utgångspunkt för bedömningen av vad som är skäligt är alltid den enskildes rätt till ett värdigt och så långt som möjligt självständigt liv. Det mycket viktigt att även frigöra den enskildes egna resurser. En uppgift är att tillgodose den enskildes behov men den enskilde kan inte räkna med att alla önskemål om insatser kan tillgodoses. En nyckel till vilka insatser som kan komma i fråga är inte bara fysiska eller psykiska behov utan också den enskildes vardag innan omsorgsbehovet uppstått. Att behov av stöd uppstår ska inte få hindra att den enskilde också får stöd att fortsätta leva som tidigare i de delar av vardagen där funktionerna är intakta nog för att tillåta det.

TIDSBEGRÄNSNING OCH UPPFÖLJNING

Enligt handläggning och dokumentation inom socialtjänsten är det lämpligt att tidsbegränsa besluten om behovet av insatserna antas kunna förändras över tid.

Alla beslut skall innehålla en omprövningsklausul.

Alla beslut skall tidsbegränsas med max 1 år.

För ny brukare/beslut bör beslutstiden vara max 6 månader vid första beslutet för att sedan följas upp.

Tillsvidarebeslut kan tas på särskilt boende och trygghetslarm.

ANHÖRIGAS ANSVAR

Makar

Enligt äktenskapsbalkens 1 kapitel 2 § skall makar gemensamt vårda sitt hem. Av fjärde paragrafen står att läsa att makar skall fördela sysslor mellan sig (Äktenskapsbalk 1987:230) framgår:

Ett par har ett gemensamt ansvar för hushållet. Detta innebär att hjälp med hushållssysslor inte beviljas då endast den ene av makarna har nedsatt förmåga. Om båda makarna har behov av bistånd för sitt hushåll ska båda beviljas insatser efter två separata utredningar.

Makar har dock inget ansvar för att hjälpa varandra med personlig omvårdnad. Detta innefattar bland annat hjälp med på/avklädning, dusch, morgon/kvällshygien samt toalettbesök.

Sambor

Att leva som sambor kan likställas med makar. Sambolagen (2003:376) uttrycker att "när det i en lag eller annan författning talas om sambor eller personer som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden eller används liknande uttryck, avses därmed sambor enligt första stycket", det vill säga "två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll".

I det fall den ena parten inte kan medverka fullt ut i hushållssysslor, hänvisas parterna att omfördela aktiviteter och omsorg mellan sig. Det kan också medföra att parterna får göra olika saker för att tillgodose hushållssysslorna i det gemensamma hemmet.

Gemensamt hushåll

Vuxna personer som lever i hushållsgemenskap ger varandra viss praktisk hjälp inom familjen. Mer omfattande omsorgsbehov kan däremot inte anses ligga inom ramen för vad man normalt bistår varandra med inom familjen. Denna bedömning gäller oavsett om det

handlar om makar, partnerskap eller sambor eller när det finns hemmavarande barn över 18 år. Några särskilda skäl att göra avsteg från denna bedömning förekommer normalt inte.

VISTELSEBEGREPPET OCH ANSÖKAN FRÅN ANNAN KOMMUN

Kommunen har det yttersta ansvaret för att den som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp han/hon behöver. Omfattning av biståndet beror på omständigheterna i det enskilda fallet, såsom vistelsetidens längd och typen av problem. Kommunens yttersta ansvar tar inte över eller minskar det ansvar som andra huvudmän har.

Undantag från vistelsekommunens ansvar regleras i socialtjänstlagen (placeringskommunens samt folkbokföringskommunens ansvar).

Den 1 maj 2011 infördes nya regler i socialtjänstlagen med syfte att förtydliga ansvarsfördelningen mellan bosättningskommun och vistelsekommun (Regeringens proposition 2010/11:49, Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun.).

Enligt de nya bestämmelserna ska bosättningskommunen ha ansvar för stöd- och hjälpinsatser oavsett om den enskilde vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt i en annan kommun. Vistelsekommunen kan då i vissa fall bli skyldig att bistå med utredning och verkställighet av en insats. Vidare regleras ett sammanhållet ansvar för insatser, enligt socialtjänstlagen till en person som genom ett beslut av kommunen blir bosatt eller placerad i en annan kommun.

Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen i akuta situationer kvarstår.

Om man är skriven och stadigvarande bosatt i en annan kommun än Vaggeryd och önskar tillfällig hemtjänst vid till exempel semestervistelse är det i normalfallen hemkommunen som ska besluta och bekosta insatsen.

Enligt socialtjänstlagen har en person som är bosatt i en annan kommun rätt att i vissa fall få sin ansökan prövad i Vaggeryds kommun och därmed behandlas som om han/hon vore bosatt i kommunen. Detta gäller under förutsättning att den sökande har för avsikt att flytta till Vaggeryds kommun och att han/hon på grund av ålderdom eller allvarlig sjukdom inte kan flytta om vård- och omsorgsinsatser inte kan garanteras. Hemkommunen är skyldig att vid behov bistå med den utredning som inflyttningskommunen kan behöva för att pröva ansökan.

Efter 6 månader i vistelsekommunen så ska personen folkbokföra sig i vistelsekommunen eller återgå till hemkommunen för att få hjälp med insatser. Insatser kan vara allt ifrån SOL till HSL.

ANNAN HUVUDMAN

Om en biståndssökande får sitt behov tillgodosett av annan huvudman finns ingen rätt till bistånd från socialnämnden. Annan huvudman kan vara landstinget/regionen, försäkringskassan, andra socialnämnder etc. Socialnämnden har alltid ett ansvar att vidta åtgärder i avvaktan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde stöd. Detta följer av kommunens yttersta ansvar. Kommunens yttersta ansvar fråntar inte andra myndigheters ansvar att hantera sina ärenden skyndsamt.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSHUVUDMAN

En viktig skiljelinje är, mot sådana insatser som är att föra till hälso- och sjukvård och som är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Hälso- och sjukvårds insatser kan inte beviljas enligt socialtjänstlagen.

HEMGÅNG EFTER SJUKHUSVISTELSE

Utgångspunkten ska vara att den enskilde ska återvända hem till sin bostad efter sjukhusvistelsen. Därifrån får andra, ytterligare, insatser planeras. En ADL bedömning ska ligga till grund vid uppföljning av beslutet. Den enskilde ska tillförsäkras trygghetsskapande åtgärder i hemmet.

STÖD OCH HJÄLP I HEMMET

All hjälp i hemmet är individuellt behovsprövad. Den ges bara när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamhet eller liknande underlätta för den enskilde att bo kvar hemma.

Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för olika insatser.

SÄRSKILT BOENDE ISTÄLLET FÖR OMFATTANDE HEMTJÄNST

Den som vill bo kvar hemma trots ett stort behov av stöd, kan beviljas hemtjänst upp till 100 timmar/månad, Den som har behov av mer omfattande hemtjänst över 100 timmar/månad ska istället beredas plats på särskilt boende.

För den som redan har hemtjänst över 100 timmar/månad kommer plats att beredas på särskilt boende succesivt.

Stöd i hemmet kan ges i form av personlig omvårdnad och/eller serviceinsatser.

- **Serviceinsatser** syftar till praktisk hjälp med hushållets skötsel och matdistribution.
- **Personlig omvårdnad** syftar till insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. De handlar om praktiska och sociala insatser.

Behov av stöd i hemmet föreligger om den enskilde:

- Är i behov av tillfällig eller kontinuerlig hjälp i den dagliga livsföringen och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Behovet av hemtjänst är tillgodosett om den enskilde:

- själv kan utföra insats
- har annan i hushållet eller i sin omgivning som utför det åt honom/henne
- får behovet tillgodosett genom alternativa insatser
- genom medicinska insatser kan återfå hela eller delar av sin funktionsförmåga
- genom fysioterapeut/arbetsterapeutiska insatser kan återfå hela eller delar av sin funktionsförmåga
- genom tekniska hjälpmedel ökar sin funktionsförmåga så att behovet blir tillgodosett

SERVICEINSATSER

Insatserna omfattar bl.a.

- Städning/lättstäd
- Bäddning
- Tvätt inkl. renbäddning
- Matdistribution
- Trygghetslarm (även förenklad handläggning)
- Telefonkontakt (tillsyn)
- Inköp
- Rådgivning och stödsamtal (även förenklad handläggning)

STÄDNING/LÄTTSTÄD

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att uppnå en skäligen standard i bostaden vad beträffar städning. Den enskilde har inte möjlighet att tillgodose behovet på annat sätt.

Norm

Bistånd beviljas för städning varannan vecka om 90 minuter per tillfälle. Städningen omfattar 2 rum och kök. Städningen omfattar normalt dammsugning/avtorkning, dammsugning och våttorkning av golv. För sammanboende kan städning av två sovrum beviljas (förutsatt att även den andre parten är beviljad insatsen städ samt att parterna har skilda sovrum).

Lättstäd kan beviljas 1 gång om 20 minuter mittemellan vanlig städning.

Insatser som utförs mer sällan, t.ex. rengöring av kyl/frys, spis, fläkt o.s.v. ska rymmas inom den beviljade tiden. Om bostaden är större städas inte hela bostaden vid varje tillfälle. Den enskilde kommer själv överens med utföraren vilka rum som ska städas.

Fönsterputs kan beviljas max 2 gånger/år 60 minuter per tillfälle.

Städutrustning tillhandahålls av den enskilde som informeras om att det skall vara miljövänliga rengöringsmedel.

Avgränsning

Städning beviljas inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra städningen.

HUSHÅLLSSYSSLOR

Behov

Den enskilde är i behov av stöd och hjälp med hushållssysslor såsom diskning, bäddning, undanplockning, avtorkning, blomvattning. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Utförs i normalfallen i samband med övriga insatser. Vid behov utförs kontinuerligt uppsnyggning/hygienstädning

Avgränsning

Skötsel av husdjur beviljas normalt inte. Individuellbedömning skall dock alltid göras. Om den enskilde kan vara delaktig skall detta beaktas men insatsen kräver ändå synnerliga skäl till exempel att brukare inte har något socialt nätverk eller att brukaren är mycket sjuk och vårdas i livets slut. Då den enskilde inte själv kan ta hand om sitt djur får man söka andra alternativ än hemtjänstinsatser. Exempel på detta kan vara hunddagis, vänner, anhöriga eller hjälp från volontär.

INKÖP OCH ÖVRIGA ÄRENDEN

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att få dagligvaror och apoteksvaror till sin bostad om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Norm

Till inköp räknas inköp av mat, hushållsartiklar samt apoteksvaror. Inköp av dagligvaror beviljas i normalfallet upp till ett tillfälle per vecka och sköts via hemtjänst via ICA online/apotek.

15 minuter=apoteksärende

30 minuter=ICA online

45 minuter=ICA online och apotek

TVÄTT/KLÄDVÅRD

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med tvätt och viss klädvård. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Tvätt beviljas då den enskilde har nedsatt förmåga att utföra momentet.

Insatsen omfattar maskintvätt av gångkläder samt sänglinne och handdukar. För- och efterarbete till exempel klädvård samt att lägga in tvätten i skåp. Även strykning av enstaka plagg ingår, skjortor, blusar samt mindre dukar. Bistånd beviljas i normalfallet varannan vecka, max 60 minuter per tillfälle.

MATDISTRIBUTION

Behov

Den enskilde behöver stöd och hjälp med att få mat distribuerad till det egna hemmet. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Kost och kostvanor har en stor betydelse för hälsa och välbefinnande. De äldre skall utifrån individuella behov erbjudas näringsmässigt rätt sammansatt kost samt tillförsäkras kost av god kvalitet. Att inta ett lagat mål mat dagligen ingår i skälig levnadsnivå. Behov av matdistribution föreligger om den enskilde på grund av funktionsnedsättning, nedsatt allmäntillstånd, eller av andra skäl är oförmögen till att själv, helt eller delvis, sköta mathållningen. Särskild hänsyn skall tas om den enskilde har tendens till undernäring eller felaktigt näringsintag.

Matdistribution innebär att färdiglagad mat levereras en gång per vecka hem till den enskilde om behov och rätten till insatsen finns. Insatsen behöver inte vara kombinerad med annan hjälp vid måltiden.

Hemtjänsten eller den enskilde ansvarar för att beställa/avbeställa matlåda.

FÖRENKLAD HANDLÄGGNING

4 kap. 2 a § socialtjänstlagen (2001:453)

Socialnämnden får utan föregående behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre personer.

Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om:

- 1. i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna,*
- 2. på vilket sätt kommunen följer upp insatserna, och*
- 3. rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 1 §.*

Kommunen ska följa upp insatserna med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet enligt 3 kap. 3 § och värdegrunden i 5 kap. 4 §.

TRYGGHETSLARM - FÖRENKLAD HANDLÄGGNING

Behov

Kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar.

Norm

- folkbokförd i Vaggeryds kommun
- bor i ordinärt boende
- själv kan besluta och förstå innebörden av insatsen och godkänna nyckelgömma.

Avgränsning

Trygghetslarm beviljas under förutsättning att den enskilde har förmåga att hantera larmet, kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen och har tillgång till den nödvändiga tekniska utrustning som krävs. En nyckelgömma är ett krav för insatsen som behövs för att larmpersonal ska kunna ta sig in i bostaden. Information om nyckelgömma skall ges av biståndshandläggare vid ansökan.

RÅDGIVNING OCH STÖDSAMTAL FÖRENKLAD HANDLÄGGNING, SOL 4 KAP 2 §

Vid behov av rådgivning och samtalsstöd kan denna insats ges utan biståndsbedömning.

Insatsen ska vara initial eller enstaka och kan tillgodose ett tillfälligt behov

Insatsen består av ex psykosocialt samtalsstöd, rådgivande eller praktisk vägledning,

Insatsen kan vid stödsamtal, rådgivning eller praktisk vägledning, ges av profession som anses vara mest lämpad t.ex., anhörig och äldrekonulent, administratör eller handläggare

60 min

Norm

- folkbokförd i Vaggeryds kommun
- bor i ordinärt boende
- själv kan besluta och förstå innebörden av insatsen.

TELEFONKONTAKT

Telefonkontakt innebär att personal från hemtjänsten ringer upp den enskilde vid en i förväg bestämd tidpunkt. Insatsen ska ersätta insatsen tillsyn.

TILLSYN

Telefonkontakt innebär att den enskilde blir uppringd av personal.

Ska samordnas med nattpatrull hemsjukvård som utför tillsyn för att undvika dubbla insatser.

Avgränsning

Telefonkontakt utförs endast om den enskilde saknar förmåga att larma.

Telefonkontakt kan endast undantagsvis ersättas av tillsyn.

PERSONLIG OMVÅRDNAD

Med personlig omvårdnad menas insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. Personlig omvårdnad beviljas till enskilda som har svårigheter att själva utföra momenten genom t.ex. nedsatt rörelseförmåga eller där demens försvagar den egna initiativförmågan.

Exempel som gångträning, smörjning av kroppsdel, stödstrumpor, medicindelning beviljas inte enligt socialtjänstlagen, om inte egenvårdsintyg har utfärdats av legitimerad personal.

Annars gäller att de är hälso- och sjukvårdsinsatser enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). För att hemtjänstpersonal ska utföra hälso-och sjukvårdsinsatser krävs en delegering/instruktion från hemsjukvården. Sådana åtgärder är inte insatser enligt socialtjänstlagen och omfattas därför inte av biståndsbeslutet.

Insatserna inom ramen för personlig omvårdnad innefattar bl.a.

- Personlig hygien, toalettbesök
- På- och avklädning, sängbäddning
- Förflyttningar
- Måltidshjälp/diskning/tömma sopor
- Egenvård (egenvårdsintyg krävs)
- Social samvaro
- Dubbelbemanning

PERSONLIG HYGIEN***Behov***

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med personlig hygien. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Beviljas då den enskilde på grund av fysiska eller kognitiva svårigheter inte själv kan utföra dessa aktiviteter. Insatsen avser daglig personlig hygien inklusive toalettbesök. I personlig hygien ingår hjälp med dusch/bad samt hårvård, tandborstning, nagelvård/hand, insmörjning av mjukgörande kräm och rakning. Hjälp med dusch/bad beviljas efter behov. I insatsen ingår upptorkning och iordningställande av badrum/hygien utrymmen.

Daglig personlig hygien beviljas normalt morgon och kväll.

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning, det enskilda behovet avgör.

PÅ- OCH AVKLÄDNING

Behov

Den enskilde behöver hjälp med på/avklädning. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Insatsen avser dagligt stöd vid på- och avklädning, helt eller delvis. Som regel beviljas insatsen morgon och kväll.

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning, det enskilda behovet avgör.

FÖRFLYTTNINGAR

Behov

Den enskilde behöver hjälp då han/hon helt eller delvis saknar förmåga att förflytta sig på egen hand. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt

Norm

I insatsen ingår alla förflyttningar den enskilde behöver göra men inte klarar på egen hand.

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning, det enskilda behovet avgör.

MÅLTIDSSTÖD

Behov

Den enskilde behöver stöd och hjälp att värma/förbereda/tillreda enklare måltider och/eller den enskilde behöver stöd och hjälp att inta måltider.

Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Bedömningen av denna insats skall utgå från den enskildes behov. Huvudmål består i regel av måltid via matdistribution. Stöd ges i samband med frukost, huvudmål, mellanmål och kvällsmål. Hjälpen avser stöd före, under och efter aktuella måltider. Insatsen kan innefatta uppvärmning och enklare tillagning av mat, dukning, uppläggning av mat, servering av måltiden och diskning.

Exempel på stöd vid matsituation är matning.

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning, det enskilda behovet avgör

Handläggare skall efterfråga om mikrovågsugn finns i hushållet. Om inte skall en rekommendation ges till den enskilde att införskaffa genom inköp eller hyra. I uppdraget till hemtjänsten skall information om mikrovågsugn finns eller ska köpas in.

EGENVÅRD

Behov

Den enskilde behöver hjälp med hälso- och sjukvårdsinsatser som ryms inom vad som räknas som egenvård. Som egenvård räknas de uppgifter som ansvarig läkare normalt lämnar till patient eller anhörig att sköta om. Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktion och handledd träning av ansvarig läkare eller sjuksköterska är att hänföra till sjukvård oavsett vem som utför uppgiften.

Norm

Så länge den enskilde själv klarar att ta ansvar för sin medicinering och sin egen vård i övrigt kan hemtjänstpersonalen inom ramen för biståndsbeslutet lämna hjälp, handräckning, i den utsträckning som den enskilde själv kan klara den praktiska hanteringen (stöd vid egenvård).

Detta innebär att hemtjänstpersonalen kan bistå med till exempel ögondroppar eller på- och avtagning av stödstrumpor på samma sätt som man bistår med andra sysslor som den enskilde inte klarar att utföra.

Det är legitimerad personal som bedömer om den enskildes behov är ”egenvård”. En ansökan om bistånd för egenvård ska därför åtföljas av ett intyg från legitimerad personal. Den enskildes behov och uppgifter i intyget är avgörande för hur ofta insatsen ges.

Handläggare beslutar om det föreligger rätt till bistånd om att få hjälp med insatsen.

Avgränsning

Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om när, vad och hur uppgiften ska utföras.

SOCIAL SAMVARO

Behov

Den enskilde kan känna ensamhet och isolering och inte själva tillgodose sitt behov av social samvaro/promenad.

Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Insatsen kan bestå av både social samvaro/promenader

Brukarens önskemål om val av aktivitet skall beaktas.

Den beviljade tiden kan användas utifrån den enskildes behov och önskemål. Det kan handla om en pratstund, hjälp att läsa tidningen, stöd att kontakta vänner/anhöriga eller liknande. Insatsen kan innebära att gå en promenad.

Insatsen beviljas max 30 minuter/vecka. Tid kan inte sparas till nästkommande vecka.

Avgränsning

Insatsen **förutsätter en noggrann utredning** av den enskildes livssituation, intressen och nätverk. I första hand skall prövas vilka alternativa sätt det kan finnas att möta behovet. Det kan t ex handla om:

- Mobilisering av den enskildes egna sociala nätverk.
- Andra beviljade insatser.
- Möjlighet att delta i dagverksamhet.
- Möjlighet att delta i kommunala eller av frivilligorganisationer arrangerade träffpunktsverksamheter

Dubbelbemanning

Dubbelbemanning beviljas endast för de delar av aktiv hjälp som krävs av två personer vid utförandet av insatsen. Omprövning ska ske en månad efter fattat beslut.

ÖVRIGA INSATSER

LEDSAGNING

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp att dels klara förflyttning utomhus, dels ledsagning i samband med aktivitet.

Norm

- Insatsen riktar sig främst till personer med demenssjukdom eller på annat sätt är fysiskt eller psykiskt funktionshindrade.
- Innebär att personal följer den enskilde till läkar- sjukhusbesök, tandläkare, fotvård, frisör etc.
- Avser att medverka till att människor som inte utan hjälp kan delta i aktiviteter utanför hemmet, ska kunna bryta isolering och delta i samhällslivet.

Avgränsning

- Insatsen ledsagning beviljas inte om den kan utföras med stöd av t.ex. chaufför och/eller befintlig vårdpersonal på vårdinrättning.
- Insatsen beviljas inte om behoven kan tillgodoses t.ex. genom sociala nätverk, make/maka/sambo eller andra beviljade insatser ex vård och omsorgsboende
- Beviljas inte om behovet kan tillgodoses via frivilligorganisation.
- Kommunen bekostar inte eller anordnar transport till och från aktiviteter för brukaren.
- Insatsen beviljas högst 6 timmar per kalendermånad.
- Timmar kan inte sparas till nästkommande månad.

AVLÖSNING

Behov

Den enskilde är i behov av kontinuerlig tillsyn och/eller omvårdnad som utförs av anhörig. Anhörig är i behov av avlösning för att kunna utträta ärenden eller delta i aktiviteter utanför bostaden.

Norm

Avlösning är ett tillfälligt övertagande av den anhöriges omsorg. Insatsen beviljas när en anhörig som delar hushåll vårdar en närstående i hemmet.

Avlösningen innebär inte regelmässig omvårdnad/service, exempelvis planerad dusch, veckostädning o dyl. Det ska den anhörige sköta eller alternativt, kan hemtjänst ansökas om. Enskild får inte spara den beställda tiden för avlösning från en månad till en annan.

Övriga former av avlösning kan vara tillfällig vistelse på en korttidsplats, kontinuerlig växelvård. En kombination av två eller fler avlösningsinsatser beviljas endast undantagsvis.

Avgränsning

- Insatsen kan ges till enskild som sammanbor med den som vårdar och är mantalsskriven i Vaggeryds kommun.
- Rätt till avlösning har den som inte kan lämnas ensam under längre stunder än 1 timme åt gången.

- Avlösartimmar kan inte sparas över månadsskifte.
- Övriga former av avlösning kan vara tillfällig vistelse på en korttidsplats, eller växelvis vård.
- Insatsen kan beviljas med maximalt 8 timmar per månad.

DAGVERKSAMHET

Vaggeryds kommun erbjuder två typer av dagverksamhet:

social dagverksamhet i öppna verksamheter som inte kräver ett biståndsbeslut samt dagverksamhet för personer med demenssjukdom som kräver ett biståndsbeslut.

Deltagande i dagverksamhet med demenssjukdom är en biståndsinsats som beslutas av biståndshandläggare. Dagverksamheten är en möjlighet att kunna delta i planerade aktiviteter för gemenskap, stimulans, aktivering, träning och rehabilitering. Vistelse i dagverksamhet kan även vara en form av avlösning för närstående. Dagverksamheten är ett led i att äldre skall kunna bo kvar i sitt ordinära boende under längre tid än vad som annars skulle varit möjligt.

Vistelse i dagverksamhet kan, beroende på den enskildes behov och förmåga, beviljas till max fem dagar per vecka.

Insatsen är till för målgruppen i ordinärt boende.

KORTTIDSPLATS

Korttidsplats definieras som en bäddplats utanför det egna boendet, avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.

Huvudkriterier för insatsen:

- Ett stort omfattande omvårdnadsbehov/hjälpmedel
- Behov av dubbelbemanning i hemmet
- Palliativ vård i livets slutskede

Korttidsplats beviljas maximalt två veckor och inom denna tid skall uppföljning ske.

Strävan är att behoven för den enskilde skall tillgodoses i det egna hemmet.

Korttidsplats beviljas endast undantagsvis.

INSKRIVNING INOM SLUTEN VÅRD UNDER VISTELSE PÅ KORTTIDSENHET

Om en person som vistas på korttidsenhet får behov av sjukhusvård och blir inskriven på slutenvårdsplats upphör biståndet för korttidsplats.

VÄXELVÅRDSPLATS

Beviljas till personer med ett omfattande vård- och omsorgsbehov och som har en sammanboende anhörig i behov av avlastning.

Insatsen beviljas med max en vecka/månad.

ÖVRIGT BISTÅND

Hjälp med husdjur kan beviljas i undantagsfall under en övergångsperiod.

Yttre hemtjänst så som trädgårdsskötsel, gräsklippning, vedhuggning, snöskottning och fastighetsskötsel utförs inte. Den enskilde hänvisas till privata utförare.

SÄRSKILT BOENDE (VÅRD OCH OMSORGSBOENDE)

Med särskilt boende avses boende med service och omvårdnad för personer med behov av särskilt stöd. I ett särskilt boende finns tillgång till personal dygnet runt.

Biståndsbedömning särskilt boende

För att bli beviljad ett särskilt boende krävs ett omfattande och dokumenterat omvårdnadsbehov. Särskilt boende beviljas endast när alla andra insatser är uttömda, det vill säga behovet kan inte längre tillgodoses genom hemtjänst, korttidsboende, dagverksamhet etc. Vanligtvis ska detta föranklets av att det under en tid prövats om behovet kan tillgodoses genom olika insatser i det ordinära boendet

Enbart bostadens bristande tillgänglighet och/eller standard är ingen grund för bistånd i form av särskilt boende. Behovet kan då tillgodoses genom byte av bostad på den öppna bostadsmarknaden, vilket är den enskildes ansvar.

När den enskilde har beviljats ett särskilt boende sker anvisning om bostad inom kommunen som helhet. Om möjlighet finns tas hänsyn till önskemål om ett specifikt boende. Om anvisat boende inte är enligt önskemål har den enskilde möjlighet att ställa sig i internkö för att invänta ledig plats.

Om den enskilde tackar nej till anvisat boende ska detta noga journalföras med orsaken.

Om den enskilde tackar nej flera gånger ska handläggaren föra en dialog med den enskilde/företrädare om behovet verkligen kvarstår. Om den enskilde inte anser att behovet längre föreligger kan den enskilde avsäga sig beslutet.

Om behovet skulle uppstå igen gör den enskilde en ny ansökan.

När ansökan om särskilt boende avser personer med demenssjukdom ska denna styrkas genom läkarintyg. Läkarintyg är i övrigt inget krav, men kan när så bedöms, vara lämpligt att ingå som en del i utredningen.

Särskilt boende istället för omfattande hemtjänst

Den som vill bo kvar hemma trots ett stort behov av stöd, kan beviljas hemtjänst upp till 100 timmar/månad, Den som har behov av mer omfattande hemtjänst över 100 timmar/månad ska istället beredas plats på särskilt boende.

Brukare med omvårdnads- och tillsynsbehov har inte oinskränkt rätt att få behovet tillgodosett genom hemtjänst. Det finns inte någon ovillkorlig rätt att erhålla en viss bestämd insats. Detta innebär att om det visar sig att det är mer lämpligt och mindre kostsamt att i vissa specifika fall bevilja särskilt boende, kan särskilt boende beviljas istället för stora och omfattande hemtjänstinsatser i det egna boendet.

PAR- OCH MEDBOENDE PÅ VÅRD- OCH OMSORGSBOENDE (VOB)

Riktlinjerna gäller i de fall då endast den ena parten har behov av VOB.

När båda parterna har var sitt beslut om särskilt boende gäller 2 kap. 2 § Socialtjänstförordningen, där det anges att parterna har rätt till plats på samma äldreboende om de begär det.

ANSÖKAN OM MEDBOENDE

Det är den som har behov av bistånd i form av särskilt boende som kan ansöka om att den vill ha en medboende, antingen själv eller genom en legal ställföreträdare. Även den som redan bor på särskilt boende kan ansöka om medboende.

Det är även personen som har behov av bistånd som överklagar ett eventuellt avslag på ansökan om medboende.

Paret ska varaktigt ha sammanbott innan flytten till särskilt boende aktualiseras, eller om den ena parten redan bor i ett sådant boende – ska paret dessförinnan varaktigt ha sammanbott.

Det ska alltså inte vara fråga om en sammanlevnad av kortvarigare karaktär.

Det måste vara båda makarnas vilja att fortsätta bo tillsammans för att ha rätt till parboende.

Om den person som får/har insatsen särskilt boende inte vill sammanbo finns det inga förutsättningar för bifall.

Den medboende ska informeras om vad det innebär att bo på ett särskilt boende. Den medboende rekommenderas att under 1-2 månader prov bo i det särskilda boendet. Orsaken är att det är viktigt att känna efter om det är en form som fungerar för båda parter innan definitivt beslut tas och det ordinära boendet avvecklas. Det innebär att under provboendetiden skrivs hyreskontraktet med den som har biståndsbeslutet. Den medboende betalar ingen hyra till det särskilda boendet utan behåller, och betalar hyra, för sitt ordinära boende.

Vid utredningen ska biståndshandläggaren utreda sökandens vilja och inställning till medboende. Biståndshandläggaren ska noggrant pröva att båda makarnas uppfattningar om gemensamt vårdboende är väl övervägda och att de kan överblicka konsekvenserna av detta.

Om boendet

Rätten till parboende för äldre gäller i alla former av särskilda boenden, även boenden inriktade på personer med demenssjukdom.

Den medboendes rättigheter

Om den medboende inte har ansökt om eller beviljats några insatser har den medboende inte rätt till några hemtjänstinsatser i det särskilda boendet. Den medboende får då klara sig på egen hand på samma sätt som i den ordinarie bostaden, det gäller såväl matlagning som tvätt och städning. Dock kan medboende ta ett helt matabonnemang (inte tillåtet att ta endast vissa måltider). Inskrivande områdeschef ansvarar för informationen till medboende och avgiftshandläggare.

Om medboenden har behov av insatser görs en ansökan hos biståndshandläggaren på samma sätt som i ordinärt boende. Hemtjänstinsatserna genomförs av personal på vårdboendet. Medboendes behov kan förändras under parboendetiden. Det är därför viktigt att vårdboendet åläggs att med medboendens samtycke meddela förändringar av insatser till biståndshandläggaren. Ansökan/förändring av insatser hanteras i vanlig ordning för utredning gällande hemtjänstinsatser.

Besittningsrätt

Information om besittningsrätt skall ges av handläggare vid ansökningstillfället.

Hyresgästen i särskilt boende har normalt besittningsskydd. I hyresavtalet skrivs det in att parterna är överens om att den medflyttande hyresgästen i den händelse att parboendeförhållandet upphör kan få komma att flytta till annan lägenhet. Den medboende har dock 3 månader på sig att hitta en ny bostad.

I hyresavtalet skrivs det också in att parterna är överens om att personen med beslut om särskilt boende i den händelse att behovet av parboende upphör erbjuds och flyttar till annan lägenhet inom särskilt boende.

Besittningsrätten avtalas i bort via Hyresnämnden innan hyresförhållandet inletts. Exempel på hur behovet av parboende kan upphöra är att den ena parten avlider eller flyttar ut.